

Wrocław, 12.11.2024 r.

dr hab. Izabella Gil, prof. UWr

Zakład Postępowania Cywilnego

Instytut Prawa Cywilnego WPAiE UWr

e-mail: izabella.gil@uwr.edu.pl

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ
magistra Jakuba Płaziuk
pt. „Skarga pauliańska w prawie cywilnym
i postępowaniu upadłościowym”

I. Recenzja rozprawy doktorskiej magistra Jakuba Płaziuk pt. „*Skarga pauliańska w prawie cywilnym i postępowaniu upadłościowym*” – napisanej pod naukowym kierownictwem promotora – dr. hab. Andrzeja Torbusa prof. UŚ

Niniejsza recenzja rozprawy doktorskiej mgr. Jakuba Płaziuk pt. „Skarga pauliańska w prawie cywilnym i postępowaniu upadłościowym” sporządzana jest stosownie do wymogów wynikających z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.), jak też określonych w § 12 ust.2 załącznika do Uchwały nr 293 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 28 czerwca 2022 r. w przedmiocie sposobu postępowania w sprawie nadania stopnia doktora, określającego szczegółowy tryb postępowania w sprawie nada stopnia doktora.

Dysertacja mgr. Jakuba Płaziuk pt. „Skarga pauliańska w prawie cywilnym i postępowaniu upadłościowym” zawiera omówienie instytucji skargi pauliańskiej, która ma służyć ochronie wierzyciela (niezależnie od tego czy jest to podmiot prywatny, czy publiczny), przed czynnościami dłużnika dokonanych z osobą trzecią w złej wierze, w celu uniemożliwienia wyegzekwowania temu wierzycielowi przysługującego mu roszczenia, ale także stanowi rozwiązanie prawne służące ochronie porządku publicznego.

Doktorant, w ramach recenzowanej pracy, omawia podziały materialnoprawnych przesłanek dochodzenia skargi pauliańskiej w procesie cywilnym, jakie odnoszą się do

wierzytelności podlegającej ochronie, czynności podlegającej zaskarżeniu i korzyści majątkowej, oraz podmiotowe, które są związane z osobą wierzyciela, dłużnika i osoby trzeciej. Doktorant dostrzega szczególne przypadki zaskarżenia wymykające się klasycznemu ujęciu skargi pauliańskiej, związane z zapewnieniem wierzycielowi ochrony, które również powinny zostać uznane za mogące podlegać zaskarżeniu. Doktorant dokonuje także analizy wpływu innych postępowań (w szczególności karnych oraz upadłościowych) na prowadzone postępowanie ze skargi pauliańskiej. Ponadto przedstawia w jaki sposób powinno być formułowane roszczenie w sprawach o uznanie ze bezskutecznej czynności prawnej, ponieważ zagadnienie to nadal wzbudza istotne wątpliwości w doktrynie oraz judykaturze, dlatego do chwili obecnej nie zostało w tym zakresie wypracowane jednolite stanowisko, podobnie jak kwestia zaspokojenia roszczeń wierzyciela. W odniesieniu do tego zagadnienia Doktorant zasadnie podejmuje się dokonania analizy na czym miały polegać obowiązki osoby trzeciej – czy jedynie na znoszeniu egzekucji skierowanej do jego majątku, czy też na zaspokojeniu wierzyciela pauliańskiego oraz w jaki sposób ten czy inny obowiązek osoby trzeciej powstaje. Jako cel badawczy pracy Doktorant stawia także ustalenie legitymacji syndyka w przypadku powództw o uznanie za bezskuteczne czynności dokonanych przez upadłego dłużnika przed ogłoszeniem upadłości, wyjaśnienie kwestii podstawienia procesowego syndyka w przypadku spraw wszczętych przed ogłoszeniem upadłości, zakresu odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu cywilnego do powództw pauliańskich wytaczanych przez syndyka, jak również zasad związanych z przekazaniem przedmiotu czynności fraudacyjnej do masy upadłości.

Ze względu na to, że instytucja skargi pauliańskiej zarówno w teorii, jak i praktyce, nadal budzi wątpliwości na gruncie stosowania tak przepisów prawa materialnego, a także procesowego, to wybór tematu rozprawy ocenić należy jako zasadny, również ze względu na brak takiego kompleksowego aktualnego opracowania w literaturze przedmiotu. Wprawdzie na temat podjęty w dysertacji istnieją już opracowania, jednakże albo opracowania takie zostały opublikowane w innych realiach społeczno – gospodarczych albo miały jedynie charakter komentarzowy albo ograniczały się do analizy jedynie aspektów materialnych albo wyłącznie procesowych. W związku z tym recenzowana dysertacja uzupełnia istniejącą lukę w literaturze przedmiotu w zakresie tematyki analizowanej przez Doktoranta.

Recenzowana praca zawiera nie tylko prezentację poglądów doktryny i judykatury dotyczących zagadnienia skargi pauliańskiej, ich analizę, ale także zaproponowanie

modelowych rozwiązań dotyczących tego, jak skarga pauliańska powinna funkcjonować w polskim porządku prawnym. Analiza poglądów wprawdzie nie może być celem, ale prowadzić do wniosków, więc to nie stanowi celu pracy, ale właśnie wskazywane przez Doktoranta cele szczegółowe zadecydowały o tym, że dysertacja zawiera wiele nowatorskich propozycji rozwiązań prawnych, które zostały zawarte w pracy i warto rozważyć w ramach zgłaszanych przez Doktoranta wniosków *de lege ferenda*.

1. Układ rozprawy doktorskiej oraz stosowane metody badawcze

Układ recenzowanej dysertacji jest prawidłowy. W pracy wykorzystano następujące źródła: teksty aktów prawnych, dorobek judykatury i doktryny prawniczej z zakresu prawa materialnego, jak i procesowego. W dysertacji zastosowana została metoda formalno – dogmatyczna przepisów prawa krajowego oraz międzynarodowego, a także metoda analityczna zarówno w doniesieniu do stanowisk wyrażanych w orzecznictwie, jak i literaturze przedmiotu. Wykorzystana została także metoda historycznoprawna oraz prawnoporównawcza.

Praca została napisana w sposób bardzo przejrzysty, poprawny językowo, a jednocześnie przystępny, a więc mimo złożoności podejmowanych analiz dotyczących różnych form ochrony prawnej wierzyciela pokrzywdzonego wskutek czynności dłużnika dokonanych z osobą trzecią, to dla czytelnika nie stanowi większej bariery z zapoznanie się i zrozumienie wszystkich poruszanych w niej wątków oraz zagadnień.

Praca składa się z dziewięciu rozdziałów (przy czym pierwszy stanowi wstęp, a dziesiąty zakończenie) podzielonych na podpunkty, co zwiększa czytelność omawianych zagadnień w ramach danego rozdziału i wniosków.

W dysertacji omówiono instytucję skargi paulińskiej, a w szczególności zagadnienie związane z odpowiedzialnością osoby trzeciej oraz to w jaki sposób przebiega zaspokojenie wierzyciela paulińskiego. Doktorant w kwestii tej szczegółowo przedstawia i analizuje trzy podstawowe koncepcje dotyczące zaspokojenia wierzyciela paulińskiego (w ramach rozdziałów 2.2, 6.3. i 6.4., tj. koncepcję zakładającą, że zaspokojenie wierzyciela paulińskiego odbywa się z majątku dłużnika, a nie osoby trzeciej; drugą koncepcję według której zaspokojenie następuje już nie z majątku dłużnika, ale z majątku osoby trzeciej oraz trzecią z powstaniem po stronie osoby trzeciej odpowiedzialności, ograniczonej do

przedmiotu lub wartości przedmiotu czynności fundacyjnej), w ramach których Doktorant prowadzi czynności badawcze.

2. Treść poszczególnych rozdziałów pracy

Rozdział I pracy doktorskiej stanowi wstęp oraz wprowadzenie do głównych wątków rozprawy poprzez omówienie w ramach zagadnień o charakterze ogólnym kluczowych pojęć. W ramach rozdziału I (stanowiącego wprowadzenie w nurt zasadniczych zagadnień) przedstawiona została podstawowa siatka pojęciowa służąca do opisu problematyki związanej ze skargą pauliańską. Taką metodologię należy ocenić za właściwą do omawiania tak szeroko zakrojonych zagadnień badawczych, które budzą istotne wątpliwości, a więc konieczne było ich usystematyzowanie, zważywszy, że pojęcia, które używane są do ich opisu, nie są wystarczająco precyzyjne lub w ogóle nie zostały zdefiniowane.

Doktorat zwraca uwagę, że terminu „skarga pauliańska” używa się powszechnie w języku prawniczym, chociaż nie ma charakteru normatywnego. Przepisy regulujące w kodeksie cywilnym skargę pauliańską (art. 527–534 k.c.), nie zawierają definicji skargi pauliańskiej dotyczącej realizacji ochrony wierzyciela przed niewypłacalnością dłużnika. Natomiast termin ten jest używany w języku prawniczym, co wynika po pierwsze z tradycji historycznej, a po drugie z ciągłości terminologicznej używanej w kodeksie zobowiązań, który posługiwał się pojęciem zaskarżania czynności dłużnika działanych ze szkodą dla wierzycieli. Doktorant już w odniesieniu do podstawowej kwestii natury terminologicznej uważa, że pojęcie skargi pauliańskiej nie może być utożsamiane z pojęciem powództwa czy innego rodzaju czynności procesowej, choć przepisy ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1568 z późn. zm., dalej w skrócie określanej jako k.p.c.) posługują się czasem pojęciem skargi na określenie czynności o charakterze procesowym, które inicjują określone postępowanie sądowe (tak na str. 14 pracy). Należy podzielić stanowisko Autora dysertacji oraz cytowanych w pracy poglądów wyrażanych w doktrynie, że pojęcie skargi pauliańskiej i prawa zaskarżenia, zostały sformułowane celem opisu uprawnienia o charakterze materialnoprawnym, mającym charakter prawa podmiotowego, które może być dochodzone w procesie cywilnym. Ponadto w ramach wstępnych zagadnień wyjaśniono jak na potrzeby pracy będą rozumiane pojęcia: wierzyciel, dłużnik, dłużnik pauliański.

Rozdział I pracy ma z jednej strony charakter wprowadzający, a jednocześnie systematyzujący siatkę pojęciową zastosowaną przez Doktoranta. Powyższy zabieg strukturalny należy ocenić pozytywnie, ponieważ pojęcie interesu prawnego występuje również w innych dziedzinach prawa oraz w obcych systemach prawnych, dlatego instytucja skargi pauliańskiej poddana została również analizie w ich kontekście.

Rozdział II pracy pt. „*Istota actio pauliana – zagadnienia wprowadzające*” warto zamienić na zagadnienia „podstawowe”, bowiem wprowadzenie miało miejsce już w rozdziale I pracy. Rozdział rozpoczęto od kwestii umiejscowienia skargi pauliańskiej w polskim systemie prawnym oraz jej relacji do innych zbliżonych instytucji prawa cywilnego materialnego (pkt. 2.1. pracy). Autor dysertacji dostrzega, że w polskiej regulacji występują dwa odrębne systemy prawne pozwalające na uznanie dokonania czynności prawnej za bezskuteczną, a mianowicie system o charakterze indywidualnym (uregulowany w przepisie art. 527 k.c., przyznający uprawnienie do zaskarżenia czynności indywidualnemu wierzycielowi, który został pokrzywdzony dokonaniem czynności prawnej przez dłużnika z osobą trzecią) oraz system upadłościowy (wprowadzający uprawnienie do żądania uznania za bezskuteczne czynności dokonanych przez upadłego w pewnym okresie przypadającym przed ogłoszeniem upadłości).

Doktorant poddał pod rozwałę zagadnienie czy w przypadku, gdy dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, w celu pomniejszenia swojego majątku, który byłby dostępny dla egzekucji prowadzonej przez tych wierzycieli, to czy dokonana przez niego czynność prawna z osobą trzecią nie jest także sprzeczna z zasadami współzycia społecznego, a tym samym dotknięta sankcją nieważności na podstawie art. 58 § 2 k.c.? Autor w kwestii tej prezentuje dwa przeciwne stanowiska. Pierwsze opiera się na założeniu, że skarga pauliańska stanowi *lex specialis* w stosunku do przepisów o nieważności czynności prawnej z powodu naruszenia zasad współzycia społecznego. Natomiast drugie opiera się na założeniu, że pokrzywdzonemu działaniem dłużnika wierzycielowi przysługuje prawo wyboru, co do tego, czy chce skorzystać z uprawnienia przewidzianego w art. 58 k.c., czy też ze skargi pauliańskiej, którego to jednak Doktorant nie uznaje za prawidłowe. Należy podzielić stanowisko, że uregulowana w przepisie art. 58 k.c. sankcja bezwzględnej nieważności czynności prawnej jest zdecydowanie dalej idąca niż sankcja bezskuteczności względnej łącząca się ze skargą pauliańską, która ma zastosowanie wyłącznie w sytuacji pokrzywdzenia wierzyciela, a ponadto art. 527 k.c. znajduje zastosowanie do wszystkich

czynności prawnych, natomiast zastosowanie art. 59 k.c. pozostaje ograniczone wyłącznie do umów (por. str. 25 dysertacji).

Następnie omówiono kwestię podstaw odpowiedzialności osoby trzeciej (2.2. pracy). Doktorant analizuje stanowiska w zakresie odpowiedzialności osoby trzeciej wskazując ich wady i zalety. Doktorant stawia tezę (w istocie opowiadając się za stanowiskiem M. Pyziak-Szafnickiej), że celem postępowania pauliańskiego byłaby taka zmiana istniejącego pomiędzy dłużnikiem, a wierzycielem stosunku prawnego, że w wyniku uwzględnienia skargi pauliańskiej osoba trzecia stawałaby się współdłużnikiem solidarnym (choćby byłaby to solidarność nieprawidłowa – *in solidum*) odpowiadającym do wysokości uzyskanej korzyści majątkowej (wzorem poręczyciela za dług przyszły, który również odpowiada do z góry oznaczonej wysokości zgodnie z art. 879 § 1 k.c.) lub osoba trzecia stawałaby się współdłużnikiem rzeczowym odpowiadając za zobowiązanie wyłącznie uzyskanym od dłużnika przedmiotem czynności fraudacyjnej (por. str. 35). Doktorant formułuje nowatorski pogląd, że w sprawach z powództwa pauliańskiego sąd wydaje orzeczenie prawnokształtujące, którego treścią byłaby zmiana stosunku prawnego łączącego dłużnika i wierzyciela przez objęcie tym stosunkiem także osoby trzeciej, przy czym osoba trzecia ponosiłaby w ramach tego stosunku prawnego wyłącznie odpowiedzialność zbliżoną do odpowiedzialności o charakterze rzeczowym, tj. ograniczoną do przedmiotu czynności fraudacyjnej.

W rozdziale tym omówiony został także przedmiot ochrony skargą pauliańską (pkt. 2.3. pracy), jednakże zawarte tam wywody mają charakter ogólny i wprowadzający do dalszych bardziej szczegółowych kwestii. Prezentacja przez Doktoranta w dysertacji formułowanych poglądów oraz koncepcji charakteru prawa zaspokojenia z majątku dłużnika uwidacznia występujące w doktrynie w tym zakresie spory.

Wnioski wyprowadzone przez Doktoranta, aczkolwiek mogą wzbudzać kontrowersje, ale wskazują na umiejętność samodzielnej i logicznej analizy przepisów prawa, tak istotną w pracy naukowej i dydaktycznej. Analiza przeprowadzona w pracy jednoznacznie potwierdza wniosek odnośnie samodzielności i oryginalności dysertacji, a ponadto jej istotnych walorów dla wykładni przepisów prawa, które mogą być pomocne w praktyce orzeczniczej.

Rozdział III rozprawy doktorskiej pt. „*Skarga pauliańska w systemach prawnych państw obcych*” stanowi interesującą część opracowania, ponieważ zawiera prezentację tej

instytucji w innych państwach. Doktorant rozpoczął od przedstawienia regulacji skargi pauliańskiej w krajach systemu *common law*, tj. w Anglii oraz Stanach Zjednoczonych Ameryki (pkt. 3.1. pracy). Autor dysertacji zwraca uwagę na podobieństwo w zakresie rozumienia funkcji skargi pauliańskiej, jako instytucji prawnej ukierunkowanej na ochronę niezabezpieczonego wierzyciela. Ponadto Doktorant dostrzega, że *„Przepisy upadłościowe, podobnie jak przepisy amerykańskiej ustawy zaczepnej, posługują się dwiema kategoriami sytuacji, kiedy czynność może być uznana za bezskuteczną wobec wierzycieli. Będzie to działanie z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli (cechujące się pewną umyślnością po stronie dłużnika) oraz sytuacja, kiedy z całokształtu okoliczności wynika, że doszło do pokrzywdzenia wierzycieli”*. Analiza regulacji obowiązujących w USA skłoniła Doktoranta do wyprowadzenia wniosku, że są one co do zasady zbliżone do tych obowiązujących w Polsce, ponieważ mogą być kierowane przez poszczególnych wierzycieli, ale także przez syndyka, który działa na rzecz masy upadłości. Natomiast Doktorant jednocześnie dostrzega, że są zdecydowanie bardziej kazuistyczne niż regulacje polskie, skoro określają przypadki, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, podczas gdy w przypadku przepisów polskich posługujemy się raczej klauzulami o charakterze generalnym. Podobnie w prawie Angielskim istnieje możliwość dochodzenia roszczeń zarówno przez syndyka, celem podważania czynności dokonanych przez upadłego, ale uprawnienie takie przysługuje także indywidualnemu wierzycielowi. Doktorant zwraca uwagę, że *„przepisy angielskiej ustawy upadłościowej przewidują jeszcze dwa szczególne przypadki możliwości zaskarżenia czynności fraudacyjnych – zawarcie wyzyskującej umowy pożyczki (*Extortionate credit transactions*) oraz dokonanie czynności, która w oparciu o polską siatkę pojęciową najlepiej zdefiniowana będzie jako zawarcie umowy zastawu na zbiorze rzeczy (*floating charge*)”*.

Następnie omówione zostały regulacje dotyczące skargi pauliańskiej w systemie prawa niemieckiego (pkt. 3.2. pracy). Doktorant podkreśla, że wierzyciel konstruując roszczenie o uznanie czynności za bezskuteczną, powinien wskazać, w jaki sposób osoba trzecia ma udostępnić będący przedmiotem tego składnik majątkowy, w celu umożliwienia uzyskania przez wierzyciela egzekucji z tego składnika majątkowego. Natomiast skutkiem uwzględnienia skargi pauliańskiej jest umożliwienie wierzycielowi przeprowadzenia egzekucji ze składnika majątku dłużnika, który wskutek czynności fraudacyjnej został sprzedany, oddany albo zrzeczony. Doktorant dostrzega, że nie tylko w doktrynie polskiej, ale

także na gruncie regulacji w Niemczech spory wzbudza zagadnienie na czym polega roszczenie pauliańskie i jakie są konsekwencje jego uwzględnienia.

Natomiast w odniesieniu do regulacji prawa unijnego (pkt. 3.3. pracy) Doktorant zasadnie dostrzega, że regulują jedynie kwestię zasad ustalania jurysdykcji krajowej dla danego postępowania upadłościowego oraz kwestię restrukturyzacji. W pracy zaprezentowano założenia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie harmonizacji pewnych aspektów prawa dotyczącego niewypłacalności 2022/0408 (COD), ale nie została dokonana szersza analiza regulacji art. 4–12, które odnoszą się do kwestii zaskarżania czynności dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Doktorant podsumowuje zawarte w tym rozdziale regulacje w wybranych państwach, dochodząc do interesującego wniosku, że *„Spośród przedstawionych systemów prawnych najbliższy polskiemu jest zdecydowanie system niemiecki i omawiając regulacje niemieckie można odnieść wrażenie, że polski ustawodawca zdecydował się przenieść z tego systemu wiele rozwiązań do rodzimego systemu prawnego, z tym jednak zastrzeżeniem, że system niemiecki doczekał się na przestrzeni lat co najmniej kilku reform, natomiast system polski funkcjonuje od lat w raczej niezmiennym kształcie.”* (str. 86 pracy). Doktorant nie wskazuje jednakże, które z wprowadzonych zmian należałoby wykorzystać i nie formułuje w tym zakresie żadnych wniosków *de lege ferenda*.

Rozdział IV pracy pt. *„Materialnoprawne przesłanki wystąpienia ze skargą pauliańską”* zawiera analizę przesłanek skargi pauliańskiej warunkujących uwzględnienie przez sąd powództwa. Doktorant omawia poszczególne przesłanki materialnoprawne zarówno o charakterze przedmiotowym, obejmujące swoim zakresem kwestię wierzytelności podlegającej ochronie oraz czynności prawnej, która ma zostać ubezskuteczniiona w ramach powództwa ze skargi pauliańskiej (pkt. 4.1. pracy), jak i o charakterze podmiotowym, odnoszące się do osoby wierzyciela pauliańskiego, dłużnika oraz osoby trzeciej (pkt. 4.2. pracy). Doktorant szczegółowo omawia te przesłanki z powołaniem się na literaturę oraz orzecznictwo, systematyzując wyrażane poglądy.

Na uwagę zasługuje omówienie przypadków wykonania prawa zaskarżenia (pkt. 4.4. pracy), tj. rozporządzenie przez dłużnika składnikiem majątku, który obciążony jest prawami osób trzecich (np. hipoteką). Należy podzielić stanowisko Doktoranta, że w takich przypadkach należałoby w pierwszej kolejności ustalić wartość wierzytelności, której

zabezpieczenie stanowi zabezpieczenie ustanowione na nieruchomości lub rzeczy, a jeżeli wysokość wierzytelności zabezpieczonej rzeczowo przekracza wartość nieruchomości, która była przedmiotem czynności fraudacyjnej (co powinno zostać ustalone na dzień orzekania), to powództwo powinno zostać oddalone (s. 147 pracy). Doktorant analizuje także zagadnienie uprzywilejowania jednego z wierzycieli (pkt. 4.4.2. pracy), *datio in solutum* (pkt. 4.4.3. pracy), zaskarżanie umów wzajemnych (pkt. 4.4.4. pracy).

Rozdział V pracy pt. „*Dochodzenie roszczenia pauliańskiego w procesie cywilnym*” zawiera przedstawienie zagadnień związanych z dochodzeniem roszczenia pauliańskiego w procesie cywilnym, ale z pominięciem zagadnień o charakterze ogólnym, tożsamym dla każdego toczącego się postępowania cywilnego. Doktorant omawia w ramach tego rozdziału kwestie związane ze specyfiką postępowań ze skargi pauliańskiej, a mianowicie termin na wytoczenie takiego powództwa, czyli jaki jest termin zaskarżenia czynności fraudacyjnej (pkt. 5.2. pracy), problematykę stron i podmiotów na prawach strony w postępowaniu ze skargi pauliańskiej, legitymacji procesowej podmiotów biorących udział w postępowaniu (pkt. 5.3.1. pracy), dotyczące sądu, jego właściwości (pkt. 5.3.2. pracy), a ponadto zagadnienia dotyczące wartości przedmiotu sporu (pkt. 5.4. pracy), jurysdykcji krajowej do rozpoznania sprawy (pkt. 5.5. pracy), opłat, jak również prawa właściwego do rozpoznania sprawy oraz zabezpieczenia takiego roszczenia (pkt. 5.6. pracy). W pełni należy podzielić stanowisko Doktoranta, że zaspokojenie wierzyciela pauliańskiego z przedmiotu czynności fraudacyjnej będzie możliwe w przypadku kiedy przedmiot tej czynności będzie nadal znajdował się w majątku osoby trzeciej, dlatego bardzo istotne jest uzyskanie przez wierzyciela zabezpieczenia dochodzonego przez niego roszczenia od osoby trzeciej tak, aby nie narazić się na konieczność kierowania procesu przeciwko osobie czwartej, gdzie wymagane jest wykazanie zastrzonych przesłanek, o których stanowi przepis art. 531 § 2 k.c.. Z powyższych względów pozytywnie należy ocenić omówienie tego zagadnienia przez Doktoranta w dysertacji. Natomiast zastrzeżenia budzi, że Autor pracy omawia tylko jedną z podstaw udzielenia zabezpieczenia, a mianowicie uprawdopodobnienie roszczenia, pomijając z niezrozumiałych względów drugą, która powinna być spełniona łącznie (stosownie do przepisu art. 730¹ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego), a mianowicie uprawdopodobnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, a co istotne nie przywołuje w tym zakresie literatury przedmiotu. Ponadto Doktorant myli formę zabezpieczenia ze sposobem zabezpieczenia (por. uwagi dotyczące hipoteki na str. 192). Doktorant w kwestii sposobów

zabezpieczenia nawet w przypisach nie przywołuje literatury z zakresu postępowania cywilnego, co także przedkłada się na to, że nie został wykazany zgłoszony w pracy interesujący pogląd Doktoranta, że zastosowanie do zabezpieczenia takich roszczeń o charakterze fraudacyjnym będą mogły mieć przepisy art. 747 i nast. Kodeksu postępowania cywilnego. Doktorant bowiem bez głębszej argumentacji jedynie stwierdza, że „*Gdyby przyjąć, zgodnie z poglądem prezentowanym przez autora niniejszej rozprawy, że wraz z żądaniem uznania czynności za bezskuteczną, pozew powinien również zawierać zasądzenie od osoby trzeciej określonej kwoty z jednoczesnym powołaniem się na ograniczenie odpowiedzialności wynikającym z art. 319 k.p.c., wtedy zastosowanie do zabezpieczenia tego roszczenia będą mogły mieć przepisy art. 747 i nast. k.p.c.*” (str. 192 pracy). Sam pogląd niewątpliwie jest nowatorski i warty szerszego omówienia, więc należałoby poświęcić mu więcej miejsca w dysertacji.

Ponadto w ramach tego rozdziału Autor rozprawy analizuje zagadnienie wpływu wszczęcia postępowania upadłościowego w stosunku do jednego z uczestniczących w nim podmiotów na trwające postępowanie ze skargi pauliańskiej. Doktorant wyraża pogląd, że z chwilą ogłoszenia upadłości dłużnika postępowanie ze skargi pauliańskiej staje się, chociażby pośrednio postępowaniem dotyczącym masy (str. 193 pracy). W zakresie legitymacji syndyka w sprawach dotyczących zaskarżania czynności prawnych upadłego dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli Doktorant niestety nie przeanalizował wszystkich stanowisk w tym zakresie wyrażanych w doktrynie, a także nie przeanalizował specyfiki tych spraw w stosunku do innych postępowań sądowych prowadzonych przez syndyka po ogłoszeniu upadłości, co pozwoliłoby Autorowi dysertacji na uzyskanie szerszej perspektywy i być może wyprowadzenie innych wniosków.

Rozdział VI pracy pt. „*Wpływ przepisów prawa materialnego na dochodzenie i rozpoznanie roszczenia pauliańskiego*” został poświęcony zagadnieniom sposobów dochodzenia roszczeń przez wierzyciela pauliańskiego, a także na czym żądanie uznania czynności za bezskuteczną polega, jak również to, w jaki sposób wierzyciel będzie mógł dochodzić zaspokojenia z majątku osoby trzeciej, w którym znajduje się przedmiot czynności fraudacyjnej.

W pkt. 6.1. pracy Doktorant opisuje sposób wykonania prawa zaskarżenia, zasadnie przywołując treść przepisu art. 531 § 1 k.c., zgodnie z którym prawo zaskarżenia może być

realizowane poprzez wystąpienie z powództwem o uznanie czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z osobą trzecią za bezskuteczną lub w drodze zarzutu przeciwko osobie trzeciej. Zdaniem Doktoranta ze względu na specyfikę obrony prawnoprocesowej więcej miejsca należy poświęcić tej ostatniej formie, dlatego rozpoczyna od analizy roszczenia pauliańskiego realizowanego poprzez zgłoszenie zarzutu o charakterze materialnoprawnym przedstawiając w tej kwestii dwie koncepcje (pkt. 6.1.1. pracy). W pełni należy podzielić stanowisko Doktoranta, że podniesienie zarzutu potrącenia opartego na dokonaniu przez osobę trzecią z dłużnikiem czynności prawnej, który pokrzywdził wierzyciela, z uwagi na ograniczenia w zakresie zgłaszania zarzutu potrącenia wynikające z przepisu art. 203¹ k.p.c., stanowi iluzoryczną formę ochrony prawnej i nie daje się urzeczywistnić w drodze oświadczenia o dokonaniu potrącenia (por. str. 199 pracy). Autor dysertacji prawidłowo wskazuje i rozważa także traktowanie zarzutu, o którym stanowi przepis art. 531 § 1 k.c., jako samodzielnego zarzutu o charakterze materialnym (m.in. przez P. Grzegorzycyka i M. Walasika, jako wyrazu woli uprawnionego, zmierzającego do przeciwstawienia prawu przeciwnika własnego prawa ukierunkowanego na obezwładnienie prawa przeciwnika), co powoduje, że może on być podniesiony w każdym postępowaniu prowadzonym z udziałem wierzyciela i osoby trzeciej, jeżeli w tym postępowaniu osoba trzecia domaga się respektowania przez wierzyciela jego uprawnień do przedmiotu czynności fraudacyjnej. Zdaniem Doktoranta powyższe rozumowanie *„nie jest prawidłowe, a to ze względu na literalną treść art. 531 § 1 k.c., zgodnie z którym uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu. Przepis ten należy rozumieć w taki sposób, że ustawodawca pozwala na dochodzenie roszczenia pauliańskiego w formie powództwa i zarzutu. W związku z tym skutkiem podniesienia tego zarzutu nie powinno być wyłącznie obezwładnienie roszczenia osoby trzeciej, ale także – co wynika z literalnej treści przywołanego przed chwilą przepisu – uznanie dokonanej czynności za bezskuteczną”* (tak na str. 201 pracy). Pogląd Doktoranta wymaga szerszego rozwinięcia, ponieważ w istocie używa skrótu myślowego w postaci stwierdzenia, że w obu przypadkach chodzi o „dochodzenie” roszczenia, w sytuacji gdy zgłaszanie zarzutów w postępowaniu stanowi formę „ochrony” prawnoprocesowej, czyli swoistej „tarczy”, a więc odmiennie niż powództwo, które oparte jest na „ataku”, a nie „obronie” prawnoprocesowej. *„Pozwany korzystając z tej formy obrony wykazuje, że powód nie ma możliwości skorzystania w danej sytuacji z podnoszonych przez niego argumentów materialnoprawnych, albo pozwany wskazuje na utrudnienia procesowe stwarzające*

niemożliwość prowadzenia postępowania” (T. Wiśniewski, *Przebieg procesu cywilnego*, Warszawa 2009, s. 336). Natomiast zgłaszany zarzut na gruncie prawa procesowego oznacza sposób obrony przeciwko powództwu i obejmuje wszelkie twierdzenia pozwanego nie polegające na samym zaprzeczeniu twierdzeniom pozwu (por. W. Broniewicz, *Postępowania cywilne w zarysie*, Warszawa 1983, s. 159 oraz M. Pyziak – Szafnicka, *Ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika*, Warszawa 1995, s. 174). Należy zwrócić uwagę na stanowisko, że *„W zależności od tego czy zarzuty pozwanego oparte są na przepisach prawa materialnego, czy procesowego (formalnego) ich uwzględnienie skutkuje wydaniem w procesie odpowiednio wyroku oddalającego powództwo, albo postanowienia odrzucającego pozew lub umarzającego postępowanie.”* (P. Gil, *Zaskarżenie przed sądem czynności upadłego dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli masy upadłości*, Warszawa 2016, s. 434).

Interesujący fragment dysertacji stanowią rozważania zawarte w pkt.6.2.2. pracy, w którym Autor analizuje, jakie elementy powinny znaleźć się w sentencji wyroku uwzględniającego powództwo na podstawie art. 527 k.c., która powinna określać wiarygodność zarówno pod względem podmiotowym, jak i przedmiotowym.

Podobnie w ciekawy sposób zostały przedstawione przez Doktoranta kwestie odnoszące się do charakteru prawnego wyroków wydawanych na skutek uwzględnienia wyroku pauliańskiego, w którym dokonuje oceny czy taki wyrok ma charakter konstytutywny czy deklaratoryjny. W tym zakresie Doktorant stawia nowatorską tezę, że *„wyrok pauliański będzie miał charakter zarówno deklaratoryjny, jak i konstytutywny, można zatem nazwać go wyrokiem o charakterze hybrydalnym. Konstytutywny w zakresie w jakim ingeruje w stosunek prawny pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem, poprzez jego zmianę i uczynienie współdłużnikiem osoby trzeciej, której odpowiedzialność może być w pewnym zakresie porównana do odpowiedzialności dłużnika rzeczowe (lub solidarnego, jeżeli przedmiotem czynności fraudacyjnej były pieniądze). Deklaratoryjnym z kolei w zakresie w jakim następuje zasądzenie od osoby trzeciej świadczenia z jednoczesnym ograniczeniu odpowiedzialności tej osoby trzeciej do przedmiotu czynności fraudacyjnej lub jej wartości na podstawie art. 319 k.p.c.”* (tak na str. 214 pracy). W związku z tym dysertacja zawiera kolejny pogląd, który świadczy o nowym ujęciu dotychczasowych zagadnień, polegający na rozwiązywaniu problemów naukowych.

W rozdziale szóstym Doktorant prezentuje także zróżnicowane poglądy przedstawicieli doktryny i judykatury co do chwili, z jaką powstaje stan bezskuteczności względnej w odniesieniu do czynności fraudacyjnej i konsekwencji takiego stanu (pkt. 6.2.4. pracy). Doktorant analizuje również problematykę dotyczącą uwzględnienia powództwa pauliańskiego - skutki dla osoby trzeciej (pkt. 6.3. pracy), podstawy zaspokojenia wierzyciela z majątku osoby trzeciej (pkt. 6.4. pracy).

W ramach tego rozdziału Doktorant stawia tezę, że „skutkiem wyroku pauliańskiego będzie powstanie po stronie osoby trzeciej obowiązku znoszenia egzekucji, nie sposób się zgodzić i należałoby opowiedzieć się za koncepcją o dualnym charakterze powództwa pauliańskiego jako powództwa o ukształtowanie połączonego z powództwem o zasądzenie” (str. 227-228 pracy). Powyższy pogląd może być uznawany za kontrowersyjny, ale niewątpliwie pozostaje spójny z wcześniejszym stanowiskiem Doktoranta.

Natomiast conajmniej niejasna jest wypowiedź Doktoranta w odniesieniu do koncepcji dobrowolnego poddania się egzekucji na podstawie przepisu art. 777 § 1 pkt. 3, 4 i 5 k.p.c., że rzekomo „Wydany w następstwie uwzględnienia powództwa opartego o poddanie się egzekucji **wyrok** nie będzie stwierdzał obowiązku znoszenia egzekucji, a już na pewno nie będzie nakazywał nieprzeszkadzania czynnościom egzekucyjnym, lecz będzie to wyrok zasądający świadczenie polegający na umożliwieniu wierzycielowi uzyskania zaspokojenia z przedmiotu majątkowego, którego właścicielem jest osoba trzecia, a której nie łączy z wierzycielem żaden stosunek zobowiązaniowy.” (tak na str. 235 pracy). Dobrowolne poddanie się egzekucji nie wiąże się z wydawaniem wyroku, lecz nadawaniem w formie postanowienia klauzuli wykonalności aktowi notarialnemu. W związku z tym ten fragment opracowania wymaga doprecyzowania, co miał na uwadze Doktorant dokonując takiego stwierdzenia.

Rozdział VII pracy pt. „Zaspokojenie wierzyciela pauliańskiego” Autor dysertacji rozpoczyna od kwestii dobrowolnego zaspokojenia wierzyciela pauliańskiego, którą reguluje przepis art. 533 k.c., stosownie do którego osoba trzecia, uzyskująca korzyść majątkową wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli, może zwolnić się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności za bezskuteczną, jeżeli zaspokoi tego wierzyciela albo wskaże mu wystarczający do jego zaspokojenia majątek dłużnika. W pełni należy podzielić stanowisko Doktoranta, że „Przepis ten daje osobie trzeciej dwie możliwości działania, jeżeli osoba ta nie chce, żeby skierowana

została do niej egzekucja w celu przymusowego zaspokojenia roszczenia ze skargi pauliańskiej. Po pierwsze, będzie to możliwość zaspokojenia wierzyciela. Po drugie, wskazanie wierzycielowi paulińskiemu wystarczającego do zaspokojenia majątku dłużnika.” (tak na str. 238 pracy), co stanowi uprawnienie, a nie obowiązek osoby trzeciej. Omówienie tego zagadnienia przez Doktoranta w pracy niewątpliwie jest zasadne, ponieważ przywołany powyżej przepis „*nie wyjaśnia na czym owo zaspokojenie wierzyciela miałyby polegać*” (tak na str. 238 pracy).

W rozdziale VII pracy dokonano także analizy relacji pomiędzy wartością przedmiotu czynności fraudacyjnej a wierzytelnością, która ma zostać z tego przedmiotu zaspokojona, poprzez odwołanie się do podstawowych koncepcji uzasadniających odpowiedzialność osoby trzeciej względem wierzyciela (wierzycieli) pauliańskiego (pkt. 7.1. pracy).

W dalszej części tego rozdziału Doktorant omawia zagadnienie związane z zaspokojeniem wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym (pkt. 7.2. pracy). W szczególności Doktorant zasadnie dostrzega, że przepis art. 532 k.c. nie wyjaśnia, na czym pierwszeństwo zaspokojenia wierzyciela pauliańskiego miałyby polegać i w jaki sposób zwrot „*z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej*” należy interpretować. Ponadto w oparciu o różne stanowiska wyrażane w doktrynie, dokonano analizy tego, w jaki sposób realizować owe pierwszeństwo w sytuacji prowadzenia egzekucji z przedmiotu czynności fraudacyjnej, gdy jest więcej niż jeden wierzyciel, który pretenduje do zaspokojenia z przedmiotu korzyści majątkowej. Kolejną kwestią opisywaną w pracy jest złożony problem zbiegu egzekucji prowadzonych przez różnych wierzycieli (pkt. 7.2.2. pracy), a także przypadek związany ze zbyciem przez osobę trzecią przedmiotu czynności fraudacyjnej (pkt. 7.3. pracy). Doktorant czasem mało konsekwentnie wyraża swoje poglądy, gdy z jednej strony stwierdza (bez zgłaszania w tym zakresie wątpliwości), że „*Wystąpienie z roszczeniem przeciwko dalszemu nabywcy będzie możliwe tylko w sytuacji, gdy osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dokonanej pomiędzy osobą trzecią, od której daną rzecz lub prawo nabywa, a dłużnikiem pauliańskim za bezskuteczną. Sytuację taką można określić mianem zlej wiary istniejącej po stronie dalszego nabywcy przedmiotu czynności fraudacyjnej.*” (por. na str. 252 pracy), a następnie w dalszej części pracy wyraża zupełnie odmienne stanowisko, a mianowicie, że „*W ocenie autora dysertacji należy opowiedzieć się za dopuszczalnością stosowania przepisów o czynach niedozwolonych i bezpodstawnym wzbogaceniu do sytuacji rozporządzenia przedmiotem czynności*

fraudacyjnej” (tak na str. 256 pracy). W związku z tym czytelnik nie do końca może ocenić zasadność poszczególnych koncepcji prezentowanych w dysertacji.

Ponadto w ostatnim akapicie rozdziału VI pracy Doktorant odwołuje się w odniesieniu do zagadnienia zbycia przedmiotu czynności fraudacyjnej w toku postępowania o uznanie czynności fraudacyjnej za bezskuteczną do bardzo kontrowersyjnego poglądu J. Zawadzkiej nie zestawiając go z innymi poglądami. Natomiast regulacja zawarta w przepisie art. 192 pkt. 3 Kodeksu postępowania cywilnego nie pozwala na wyprowadzenie wniosku, że rzekomo *„wyrok zapadły w procesie pauliańskim z udziałem osoby trzeciej jest także skuteczny w stosunku do podmiotu, na który wskutek czynności prawnej osoby trzeciej przeszła korzyść majątkowa uzyskana uprzednio od dłużnika.”* (tak na str. 259 pracy).

Rozdział VIII pracy pt. *„Roszczenie osoby trzeciej przeciwko dłużnikowi”* należy uznać za interesujący, albowiem rzeczywiście w literaturze, jak też judykaturze, niewiele można znaleźć wypowiedzi w kwestii przysługujących osobie trzeciej, której czynność prawa została ubezskuteczona roszczeń wobec dłużnika. Według Doktoranta *„nie ma potrzeby konstruowania roszczenia, które posiadałaby osoba trzecia względem dłużnika, w sytuacji uwzględnienia skargi pauliańskiej.”* (tak na str. 263 pracy), choć sam dostrzega jednoznaczną regulację tej kwestii w przepisie art. 134 ust. 2 ustawy Prawo upadłościowe, co wymagałoby dokonania bardziej pogłębionej analizy.

Natomiast ze względu na to, że rozdział VIII pracy nie jest obszerny, to warto rozważyć jego połączenie z rozdziałem VI pracy przy ocenie skutków orzeczeń.

Rozdział IX pracy pt. *„Skarga pauliańska w postępowaniu upadłościowym”* poświęcony jest szeroko rozumianej problematyce skargi pauliańskiej w przypadku prowadzenia postępowania upadłościowego przeciwko dłużnikowi, która w tym postępowaniu stanowi instrument prawny służącym ochronie masy upadłości, mający na celu przywrócenie do masy upadłości składników majątkowych, których nie ma w masie wskutek czynności fraudacyjnych. W ramach tego rozdziału nie są omawiane czynności bezskuteczne z mocy prawa, a wyłącznie czynności syndyka związane z dochodzeniem roszczeń czynności prawnych upadłego dłużnika dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Doktorant prawidłowo rozpoczął od kwestii odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu cywilnego i przepisów art. 132–134 Prawa upadłościowego w sprawach nieuregulowanych w przepisach art. 127–130a p.u., ponieważ w praktyce zawsze budzi to

wątpliwości interpretacyjne. Jak zasadnie zostało dostrzeżone przez Doktoranta w przypadku ogłoszenia upadłości dłużnika zmianie ulega przedmiot ochrony, ponieważ nie będzie mogło być już objęte ochroną prawo zaspokojenia przysługujące indywidualnemu wierzycielowi, lecz ochronie podlegać będzie prawo zaspokojenia wszystkich wierzycieli upadłościowych. Rację ma Doktorant, że od chwili ogłoszenia upadłości syndyk jest jedynym podmiotem legitymowanym do zaskarżenia dokonanej przed ogłoszeniem upadłości fraudacyjnej czynności dłużnika z osobą trzecią. Należy docenić Doktoranta za umiejętność prawidłowej oceny celów i funkcji związanych z ogłoszeniem upadłości, a w konsekwencji opowiedzeniem się za przyznaniem wyłącznej legitymacji procesowej syndykowi masy upadłości w dochodzeniu roszczeń o uznanie za bezskuteczne czynności zdziałanych z pokrzywdzeniem masy upadłości. Doktorant zasadnie poddał krytyce (por. str. 274 pracy) treść uchwały Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r. (III CZP 84/22, OSNC 2024/2/13), a w szczególności zawartej w tej uchwale wykładni treści przepisu art. 144 p.u., jako sprzecznej z celami postępowania upadłościowego. Ten fragment pracy potwierdza umiejętności analityczne Doktoranta oraz dokonywanie prawidłowej wykładni przepisów prawa z uwzględnieniem celów i funkcji poszczególnych instytucji oraz rodzajów postępowań. Następnie Doktorant omawia złożone zagadnienie legitymacji procesowej syndyka w przypadku kiedy dochodzi do ogłoszenia upadłości dłużnika na różnych etapach dochodzenia roszczeń w stosunku do dłużnika, któremu została ogłoszona upadłość.

W rozdziale tym Doktorant szczegółowo omawia zagadnienia zwrotu w naturze do masy upadłości przedmiotu czynności fraudacyjnej, a także problematykę uprawnienia do domagania się rozliczenia ubytku w masie upadłości na skutek utraty pożytków z przedmiotu czynności fraudacyjnej.

Doktorant zajmuje się także bardzo ważną kwestią związaną ze stosowaniem art. 134 p.u. i upadłością dłużnika jest kolizja uprawnienia wynikającego z tego przepisu z uprawnieniami wierzycieli osoby trzeciej do zaspokojenia z przedmiotu czynności fraudacyjnej. W szczególności rozważa sytuację, gdy inni wierzyciele osoby trzeciej prowadzą egzekucję z przedmiotu czynności fraudacyjnej, powstaje pytanie czy ogłoszenie upadłości dłużnika ma jakikolwiek wpływ na toczące się postępowanie egzekucyjne. Doktorant zasadnie dostrzega, że w przypadku uzyskania przez syndyka prawomocnego wyroku, który jest oparty „na art. 134 p.u. jeszcze przed spieniężeniem przedmiotu czynności fraudacyjnej, to wtedy postępowanie egzekucyjne prowadzone z przedmiotu czynności

fraudacyjnej ulegnie umorzeniu, gdyż zostanie ona przekazana do masy upadłości. Oznacza to, że przepisy prawa upadłościowego przewidują prymat zaspokajania upadłościowego.” (str. 294pracy).

W dysertacji podjęty został także inny aspekt, a mianowicie przypadek związany z ogłoszeniem upadłości osoby trzeciej (pkt.9.5. pracy).

Rozdział X pracy w istocie stanowi **zakończenie**. Doktorant podsumowuje w nim rozważania zawarte w dysertacji, podkreślając, że wprawdzie rozwiązania zawarte w przepisach prawa cywilnego i przepisach prawa upadłościowego są do siebie zbliżone, to pomiędzy nimi występują istotne różnice, które wpływają na to, jakie skutki będzie powodowało uwzględnienie powództwa pauliańskiego. W rozdziale tym zebrano opisywane w pracy zagadnienia budzące wątpliwości dotyczące skargi pauliańskiej, a w szczególności przesłanek materialnoprawnych, prawa zaspokojenia wierzyciela, które wynika z wiarygodności przysługującej temu wierzycielowi względem dłużnika.

Doktorant podkreśla, że regulacje zawarte w przepisach prawa upadłościowego zawierają odmienny od cywilnoprawnego sposób zaspokojenia, co wiąże się bezpośrednio z celem prowadzonego postępowania upadłościowego, w ramach którego ochronie podlega grupowy interes wierzycieli. Z uwagi na powyższe w przypadku uwzględnienia skargi pauliańskiej wniesionej przez syndyka lub w przypadku której doszło do podstawienia procesowego na podstawie art. 133 p.u., to zastosowanie znajdzie przepis art. 134 p.u., który przewiduje przekazanie przedmiotu czynności fraudacyjnej do masy upadłości. Doktorant stawia tezę, że ww. przekazanie powinno być rozumiane, jako zwrotne przeniesienie własności przedmiotu czynności fraudacyjnej na masę upadłości, a ponadto obowiązek zwrotnego przeniesienia na masę upadłości własności przedmiotu czynności fraudacyjnej będzie także dotyczył indywidualnego wierzyciela prowadzącego proces pauliański, jeżeli trwa on w trakcie postępowania upadłościowego, a syndyk nie zdecydował się na wstąpienie do tego procesu w miejsce wierzyciela na podstawie art. 133 p.u..

Samodzielność i oryginalność stawianych przez Doktoranta tez przemawia za uznaniem, iż recenzowana dysertacja zawiera oryginalne rozwiązanie problemów naukowych analizowanych w pracy.

Reasumując, wszystkie istotne kwestie, jakim poświęcona jest rozprawa doktorska znalazły swoje odzwierciedlenie w zakończeniu pracy, a zawarte tam konkluzje zostały poparte rzeczową i przemyślaną argumentacją w całej pracy.

II. Wnioski

Podsumowując, uznać należy, że w recenzowanej rozprawie doktorskiej, napisanej przez mgr. Jakuba Płaziuk pt. „*Skarga pauliańska w prawie cywilnym i postępowaniu upadłościowym*” – napisanej pod naukowym kierownictwem promotora – dr. hab. Andrzeja Torbusa prof. UŚ, kwestie dotyczące tematu zostały przedstawione w sposób kompleksowy, a jednocześnie pogłębiony. Należy niewątpliwie docenić trud, jaki wiązał się z dokonaniem takiego kompleksowego omówienia znaczenia instytucji związanej z prowadzeniem postępowań o uznanie za bezskuteczne czynności prawnej dłużnika działanej z pokrzywdzeniem jego wierzycieli, budzącej od lat wiele wątpliwości w doktrynie oraz judykaturze, gdyż wymagało to od Autora umiejętności połączenia różnych aspektów zarówno materialnoprawnych, jak i procesowych.

Autor dysertacji prawidłowo dokonał interpretacji przepisów regulujących analizowaną w pracy problematykę, co znalazło odzwierciedlenie w formułowaniu wniosków częściowych oraz wniosków końcowych. Kompleksowa analiza spowodowała jednak, co było nieuniknione, że niektóre zagadnienia opisywane w dysertacji (np. problematyka legitymacji procesowej oraz podstaw udzielenia zabezpieczenia) nie zostały dogłębnie przedstawione, bądź nie uwzględniono wszystkich stanowisk wyrażanych w najnowszej literaturze.

Opracowanie jest napisane bardzo poprawną polszczyzną, jedynie sporadycznie można spotkać drobne błędy interpunkcyjne, bądź stylistyczne. Przykładowo „Wskazane argumenty prowadzą wskazaną autorkę” (str. 25 pracy), czy „*Wskazane tezy należy podzielić, mając na uwadze poniższe argumenty. Pierwszym elementem odróżniającym wskazane regulacje jest fakt, że art. 527 k.c.*” (str. 25 pracy), wyraz „wskazany /wskazana/ wskazane” zostały w pracy użyte 376 razy. Powyżej zgłoszone drobne niedoskonałości językowe z pewnością zostaną wyeliminowane na etapie prac redakcyjnych przed publikacją opracowania w jednym z wysoko punktowanych wydawnictw, albowiem praca niewątpliwie powinna zostać opublikowana z uwagi na bardzo wysoki poziom merytorycznych zawartych w niej rozważań i analiz.

Poczynione zastrzeżenia, uwagi oraz wątpliwości w sporządzonej recenzji nie wpływają w negatywny sposób na niewątpliwie pozytywną ocenę wartości merytorycznej dysertacji, lecz wynikają ze złożoności, a przede wszystkim specyfiki omawianych regulacji prawnych w dysertacji. Układ pracy prawidłowy, co przy różnych aspektach objętych zakresem przedmiotowym opracowania nie było łatwym do przedstawienia. Na podkreślenie zasługuje umiejętne wykorzystywanie przez Doktoranta literatury, judykatury, jak też porównywanie regulacji prawnych krajowych i międzynarodowych do konstruowania własnych przemyśleń i formułowania wniosków *de lege ferenda*.

Wnioski, jakie wyprowadza Doktorant, na podstawie wnikliwej, rzeczowej oraz wszechstronnej analizy zawartej w dysertacji, zasługują na aprobatę, choć w niektórych kwestiach mogą zostać uznane za dyskusyjne, ale to przyczynia się do rozwoju naukowego dyscypliny prawa cywilnego, w tym zwłaszcza postępowania cywilnego.

Recenzowana praca doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, co pozwala na stwierdzenie, że Doktorant posiada zarówno ogólną wiedzę teoretyczną z zakresu postępowania cywilnego, ale także prawa cywilnego materialnego.

W związku z powyższym stwierdzić należy, iż rozprawa doktorska napisana przez mgr. Jakuba Płaziuk pt. „Skarga pauliańska w prawie cywilnym i postępowaniu upadłościowym” – napisana pod naukowym kierownictwem promotora – dr. hab. Andrzeja Torbusa prof. UŚ, zawiera oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, a więc **może stanowić podstawę do dopuszczenia do publicznej obrony i nadania stopnia naukowego doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, bowiem spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).**

dr hab. Izabella Gil prof. UWr